

Uslovi za procenu vrednosti intelektualne svojine – patenti i žigovi u Republici Srbiji

Miladin Knežević

Akademik, Udruženje sudskih veštaka d.o.o. Beograd, Beograd, usvb@yubc.net

Rezime: Da bismo procenili vrednost patenta u Republici Srbiji, primenom nemačkog standarda DIN 77100, maj 2011, ovaj standard precizno daje okvir za procenu vrednosti tržišno orijentisane procedure i njihove metode. Takođe da bismo procenili vrednost žiga-brenda u Republici Srbiji, primenom međunarodnog standarda ISO 10668:2010 (E), ovaj standard precizno određuje uslove za procedure i metode procenjivanja tržišne vrednosti. Ovi međunarodni standardi preciziraju i način izveštavanja o rezultatima takvih procena vrednosti nematerijalne imovine koja nije opipljive prirode. Dobijeni rezultat može biti pojedinačna vrednost i to novčana, ekonomska vrednost patenta ili brenda.

Ključne reči: patent, žig, procena, intelektualna svojina (IS).

Datum prijema rada: 10. novembar 2013.

Datum odobrenja rada: 19. novembar 2014.

UVOD

Proceniteljski je vrlo zahtevan posao, koji iziskuje znanje iz oblasti delatnosti intelektualne svojine, takođe je visoko odgovoran posao, a procenitelji svoje zaključke i mišljenja donose nezavisno na osnovu odgovarajućih podataka. Stručna delatnost procenitelja – sudskih veštaka zasnovano je na stalnom usavršavanju i sticaju stručnog iskustva procenitelja iz određenih oblasti.

U Srbiji su do sada poznate dve profesionalne organizacije – asocijacije koje se bave procenama i koje su članice evropske grupacije TEGoVA, Briselles, a to su Udruženje sudskih veštaka doo Beograd i Nacionalno udruženje procenitelja Srbije iz Beograda.

Procenitelj mora zadovoljiti standarde i mora biti u stanju da stvori znanje stručnjaka koji će pratiti i sprovesti i razumno primenjivati evropske standarde kada je reč o uslovima za procenu vrednosti intelektualne svojine (IS) patenti i žigovi u Republici Srbiji.

Procenjuje se da nematerijalna dobra, uključujući intelektualnu svojinu (IS), iznose i do 80% vrednosti neke kompanije.

Patenti i žigovi i druga dobra intelektualna svojina (IS) su više od samo pravnih instrumenata – oni su postali pravo oruđe u poslovanju i drugih nematerijalnih dobara povezanih sa tehnologijom u kontekstu međunarodnih standarda finansijskog računovodstva (IFRS).

NEMAČKI STANDARD ZA PROCENU PATENTA DIN 77100:2010-06 (D)

Ciljevi DIN 77100

Prema ovom standardu savet je da se stvori znanje stručnjaka koji će pratiti i sprovesti i razumno primenjivati DIN 77100 koji će doneti ekonomske koristi od patenta.

- Evolucija, obim i prilika,
 - Osnovni oporavak scenariju,
 - Procena datum, o
 - Ekspert Evaluatora.
- Osim toga, relevantne standarde:
- Relevantne faktore,
 - Tokovima gotovine za patentno vrednovanje, i
 - Valjanog razmatranja rizika.

Dostupne patentne procedure evaluacije i metode su naglašene i prioritete u odnosu na svoju podobnost za pravilnu monetarnu vrednost patenta.

DIN 77100 ne sadrži uputstva za pravljenje monetarne patenta procene. Dizajniran je da se dopune postojeća pravila i propisi onako kako se pojavljuju u oblasti računovodstva i zaposleni pronalazač zakonom su uključeni.

Procena standarda i smernica

Međunarodne različite procene standarda i smernica su za vrednovanje nematerijalnih ulaganja su na raspolaganju.

Primeri za takve procene standarda i smernica su:
ISO 10668-(2010) Standard u oblasti brenda

ISO C5 (avgust 2008)

DIN 77100 (novembar 2010)

ISO 10668 – BREND PROCENA (1/2)

ISO 10668 (avgust 2010)

ISO 10668 pruža pouzdan pristup brendu procene uključujući:

- Finansijske aspekte (analitički pregled trenutno na tržištu, količine vrednosti),
- Ponašanja, aspekti (svest, znanja, lojalnost sektor životne sredine), i
- Pravni aspekt (obim registracije, obim korišćenja poznat po kojoj meri je poznat brend, pravo otkaza, prioritet ili oba vlasnika da sprovedu zakonska prava.

Vrednovanje nematerijalnih ulaganja:

U praksi se koriste kompanije. Prosečna cena kapitala (VACC) se koristi kao osnova.

Na osnovu kapitala aktive cene modela (CAPM) troškovi kapitala su specifični za određenu aktivu i obuhvataju bez razlike kamatne stope i tržišne premije za rizik.

Za vrednovanje brenda pretpostavke moraju biti procenjenog veka brenda i očekivani period kad će brend biti kapitalizovan. Nije dozvoljen neograničen rok.

**OSNOVNE METODE PROCENE PATENTA
(Nemački standard DIN 77100 maj 2011)**

Metoda zasnovana na troškovima

Metoda zasnovana na troškovima koji su nastali i koji se dobiju koji se dobije kao jednake vrednosti patenta. Zbog toga se metoda zasnovana na troškovnom principu zbog verodostojnosti može koristiti zajedno sa drugim metodama za procene patenta.

Tržišno orjentisane procene i njihove metode

Cilj tržišno orjentisanog postupka je, posmatranjem i analizom, izvesti patentnu vrednost koja proizilazi iz važećih tržišnih uslova, za razliku od procesa orjentisanih na novčane tokove, ovde se ne vrši diskontovanje tokova gotovine specifičnih za patente, ali se identifikuje jedna velika vrednost, direktno na osnovu tržišnih podataka.

Određivanje vrednosti patenta tržišno orjentisanom metodom, na osnovu tržišnih informacija koje se mogu identifikovati (uporedive upotrebe) sličnosti patenta, sa druge strane da postoji aktivno tržište.

Patent je po definiciji takav, da su odobreni oni pronalasci koji su u poređenju sa određenim tehnikama prikazani u lepom svetlu(?). Kao posledica jedinstvenog karaktera, patent se ne može porediti sa drugim patentima. Naprotiv, patentima se retko trguje, na patentne transakcije prodaje, zainteresovana strana ne može naći odgovarajuće transakcione cene koje nisu javno dostupne.

Pouzdanost na osnovu ovog postupka u većini slučajeva ova metoda tržišno orijentisana upoređujući transakciju

sličnih patenata, na osnovu ovog postupka u većini slučajeva nije moguće.

Instrument za analizu intelektualne svojine – IPscore®

IPscore® može pomoći malim i srednjim preduzećima da procene vrednost svojih patenata i patentnog portfolija. Evropski zavod za patente je otkupio prava za ovaj program od Danskog zavoda za patente.

Uz pomoć IPscore® može se izvršiti procena:

- Pojedinačnih patenata,
- Patentnih tehnologija,
- Istraživačko-razvojnih projekata, i
- Ideja i predloga projekata.

IPscore® se sastoji od:

- 40 faktora,
- Definisanih skala koje pomažu pri, odgovaranju,
- Ekonomskih pokazatelja, i
- Izveštaja i baza podataka.

Ovaj projekat finansira EU, njime rukovodi Delegacija Evropske unije u Republici Srbiji, a sprovodi ga Evropski zavod za patente.

Procena robne marke (žigom) ime ili logo firme (brend) proizvoda ili usluga

Brendirati kod nas se zove izgraditi poverenje. Brend je vrednost reputacije koja se razvija tokom vremena i obuhvata skup vrednosti i atributa koji snažno kod nas uzimaju poziciju na tržištu, pravo na klijantelu, ugled (ili imidž) firme. U praksi vrednost tog kapitala- goodwilla je novi dodatni kapital firme o koji se vrednost firme uvek uvećava za neki procenat.

Za pouzdanu procenu žiga na našem tržištu neophodna je feasibility studije koja mora da odgovori na sledeća pitanja:

- Postoji li sličan proizvod na tržištu?
- Ko su neposredni konkurenti?
- Ima li potencijalnog tržišta i zašto?
- Koliko bi mogla biti prodajna cena tog proizvoda da bi dobit postignuta njegovom prodajom mogla da podmiri sve troškove razvoja i da se ostvari značajan ostatak dobiti, odnosno čista dobit?
- Ima li neophodna finansijska sredstva i tehničko-tehnološku opremljenost i sposobnost da vašu ideju pretvorite u proizvod?

ZAKLJUČAK

Intelektualna svojina (IS) je nematerijalna imovina, pojam koji ima vrednost i ima pravnički (uže) i ekonomsko (šire) značaj.

Pravničko značenje intelektualne svojine u Republici Srbiji svodi se na skup isključivih, pretežno imovinskih prava, ličnih prava, vlasnika – nosioca prava patenta, ili prava nosioca žiga, pod zakonom propisanim uslovima i uz određena zakonska ograničenja dok traju ta prava koja

su na snazi. Prava i industrijska svojina kada je sama reč o patentima i žigovima u Republici Srbiji nedovoljno utiču na razvoj domaće ekonomije zasnovane na znanju, što srednjoročno i dugoročno može nepovoljno delovati na njene spoljnotrgovinske odnose sa zemljama u okruženju, Evropskoj uniji i u svetu.

LITERATURA

- Butcher, D. i Harvey, P. (1999). *Upstanding People Management*, str. 39-42.
- Dervišević, F. (2012). *Analiza poslovanja za menadžere*, Ekonomski Fakultet Bihać.
- Dervišević, F. (2012). *Projektni menadžment i poduzetnički biznis*, Ekonomski Fakultet Bihać, str. 135-139.
- Dorfman, P. W., Hanges, P. J. i Brodbeck, F. C., (2004). *Leadership and Cultural Variation: The Identification of Culturally Endorsed Leadership Profiles* u House, R. J., Hanges, P. J., Javidan, M., Dorfman, P. W. i Gupta, V. (urednici), "Culture Leadership and Organizations: The GLOBE Study of 62 Societies (Thousand Oaks, CA: Sage), str. 677-678.
- Garten, J. E. (2001). *The Mind of the CEO*, Business Week, str. 107.
- Kotter, J. P. (1990). *What Leaders Really Do*, Harvard Business Review, str. 103- 111.
- Rucci, A., Kim, S. i Quinn, R. T. (1998). *The Employee-Customer-Profit Chain at Sears*, str. 82-97.
- Smith, F. (2001). *All in a Day's Work*, Harvard Business Review, str. 54-66.
- Tannebaum, A. i Schmidt, W. (1958). *How to Choose a Leadership Pattern*, Harvard Business Review, str. 95-101.
- White, R. i Lippitt, R. (1963). *Autocracy and Democracy: An Experimental Inquiry* (New York: Harper & Brothers).
- www.money.cnn.com/magazines/fortune/fortune500/2010/snapshot/2255.html

Terms and Conditions for the Evaluation of Intellectual Property- Patents and Seals in the Republic of Serbia

Miladin Knežević

Abstract: In order to evaluate the value of the patent in the Republic of Serbia, with the use of german standard DIN 77100, May 2011, this standard precisely gives frame for the evaluation of value of the market-oriented procedure and their method. Also in order to evaluate the value of the seal- brand, in the Republic of Serbia, with the use of international standard ISO 10668: 2010 (E), this standard precisely determines conditions for procedures and methods for the estimation of market value. These international standards also specify the way of reporting about the results of such estimates of value of non-material property which is not tangible. Obtained result can be individual value such as monetary, economic value of patent or brand.

Keywords: patent, seal, estimation, intellectual property (IP)